

Vzdělávací program nástavbového oboru * NÁVYKOVÉ NEMOCI

1	Cíl vzdělávání v nástavbovém oboru	1
2	Minimální požadavky na vzdělávání v nástavbovém oboru	2
2.1	Specializovaný výcvik – v délce minimálně 24 měsíců	2
2.2	Teoretická část vzdělávacího programu.....	3
3	Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů	4
4	Všeobecné požadavky	8
5	Hodnocení vzdělávání v nástavbovém oboru	9
6	Charakteristika činností, pro které absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru získal zvláštní odbornou způsobilost	9
7	Charakteristika akreditovaného zařízení	10
7.1	Akreditovaná zařízení (AZ)	10
7.2	Vysvětlivky – požadavky na akreditované zařízení.....	11
8	Programy povinných vzdělávacích aktivit a personální a technické vybavení pro jejich realizaci	12
8.1	Charakteristika vzdělávacích aktivit	12
9	Doporučená literatura	18

* Certifikovaný kurz (název „nástavbový obor“ vyplývá z legislativní zkratky dle vyhlášky č. 185/2009 Sb., o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů).

1 Cíl vzdělávání v nástavbovém oboru

Cílem vzdělávání v nástavbovém oboru návykové nemoci je získání zvláštní odborné způsobilosti osvojením potřebných teoretických znalostí a praktických dovedností v oblasti prevence, diagnostiky, terapie a rehabilitace návykových nemocí, umožňující samostatnou činnost v ambulantní a lůžkové adiktologické péči.

2 Minimální požadavky na vzdělávání v nástavbovém oboru

Podmínkou pro zařazení do nástavbového oboru návykové nemoci je získání specializované způsobilosti v oboru psychiatrie nebo získání specializované způsobilosti v oboru specializace dětská a dorostová psychiatrie nebo zvláštní odborné způsobilosti v oboru dětská a dorostová psychiatrie.

Vzdělávání se uskutečňuje při výkonu lékařského povolání formou celodenní průpravy v rozsahu odpovídajícím stanovené týdenní pracovní době podle ustanovení § 79 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Vzdělávání může probíhat jako rozvolněná příprava, to je při nižším rozsahu, než je stanovená týdenní pracovní doba. V tomto případě celková délka, úroveň a kvalita nesmí být nižší než v případě celodenní průpravy.

Celková délka přípravy v nástavbovém oboru návykové nemoci je v minimální délce 24 měsíců, z toho

2.1 Specializovaný výcvik – v délce minimálně 24 měsíců

Část I.

a) povinná praxe

Akreditované zařízení		Počet měsíců
návykové nemoci ¹⁾ – poskytovatel zdravotních služeb poskytující lůžkovou zdravotní péči s akreditací II. typu		19
návykové nemoci ²⁾ – poskytovatel zdravotních služeb poskytující ambulantní zdravotní péči s akreditací I. typu		4
z toho	specializační stáž v metadonovém substitučním centru ³⁾ – podmínkou absolvování stáže je absolvování Základního kurzu o substituční léčbě I.	1 týden
	specializační stáž Návykové nemoci ³⁾ – přehled specifických léčebných modalit pro osoby škodlivě užívající NL a závislé, ambulantní léčba závislosti na alkoholu a na nealkoholových drogách, rezidenční léčba závislosti na alkoholu, substituční léčba závislosti na opioidech	1 týden

b) povinná doplňková praxe

Zařízení	Počet týdnů
ústavní ochranné léčení závislosti nebo specializované oddělení pro závislé ve výkonu trestu odnětí svobody	1
terapeutická komunita pro léčbu závislosti ³⁾	1
denní stacionář pro léčbu závislosti ³⁾	1
pracoviště následné léčby závislosti (doléčovací/resocializační program) ³⁾	1
terénní práce nebo kontaktní centrum pro problémové uživatele a závislé osoby ³⁾	1

Povinná doplňková praxe probíhá v akreditovaných zařízeních a v zařízeních věnovaných specializované problematice návykových nemocí.

Výcvik probíhá u poskytovatelů zdravotních služeb nebo jiných fyzických nebo právnických osob, kteří získali akreditaci podle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 95/2004 Sb.“).

Požadavky vzdělávacího programu je možné splnit prostřednictvím více smluvních poskytovatelů zdravotních služeb, pokud je nezajistí v celém rozsahu jeden poskytovatel zdravotních služeb. Poskytovatel zdravotních služeb nebo jiná fyzická nebo právnická osoba, které nemá akreditaci, musí být akreditována v rámci akreditačního řízení žadatele dle ustanovení § 14 odst. 2 písm. c) zákona č. 95/2004 Sb.

Poskytovatel zdravotních služeb splňuje personální zabezpečení dle vyhlášky č. 99/2012 Sb., o požadavcích na minimální personální zabezpečení zdravotních služeb, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 99/2012 Sb.“) a minimální technické a věcné vybavení dle vyhlášky č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 92/2012 Sb.“).

Poskytovatel zdravotních služeb disponuje náležitým personálním a přístrojovým vybavením a zázemím pro školence a splňuje i další minimální podmínky uvedené v požadavcích na akreditovaná zařízení (dále jen „akreditované zařízení“).

2.2 Teoretická část vzdělávacího programu

Část II.

c) účast na vzdělávacích aktivitách – povinná

Kurzy, semináře	Počet dní
kurz Lékařská první pomoc ⁴⁾	3
kurz Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace ⁴⁾	2
kurz Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí ⁴⁾	1
kurz Radiační ochrana ⁵⁾	1
kurz Právní aspekty oboru návykové nemoci ⁶⁾	1
kurz Základní kurz o substituční léčbě I. ⁶⁾ – splnění kurzu je podmínkou absolvování specializační stáže v metadonovém substitučním centru	1
kurz Základní kurz o substituční léčbě II. ⁶⁾ – kurz je absolvován až po ukončení specializační stáže v metadonovém substitučním centru	1
absolvování akreditovaného systematického psychologického vzdělávacího programu schváleného Společností pro návykové nemoci České lékařské společnosti J.E.Purkyně (dále jen „SNN ČLS JEP“) a/nebo Psychiatrickou společností (dále jen „PS“). Např. výcvik v dynamické psychoterapii, či kognitivně behaviorální terapii, případně absolvování psychologického kurzu v podpůrné psychoterapii.	min. 200 hodin

Účast na vzdělávacích a vědeckých akcích v oboru návykových nemocí zařazených do registru akcí celoživotního vzdělávání lékařů ČLK, dokumentovaná potvrzeními.	min. 30 kreditů ročně
--	-----------------------

Pokud školenec absolvoval kurzy Lékařská první pomoc a Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace v rámci jiného vzdělávacího programu v době ne delší než 5 let, nemusí být absolvovány znovu a započítají se.

Pokud školenec absolvoval kurzy Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí a Radiační ochrana v rámci jiného vzdělávacího programu v době ne delší než 10 let, nemusí být absolvovány znovu a započítají se.

d) účast na vzdělávacích aktivitách – doporučená

Kurzy, semináře	Délka trvání
další odborné akce pořádané a garantované Institutem postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (dále jen „IPVZ“) nebo SNN ČLS JEP nebo Českou lékařskou komorou (dále jen „ČLK“) nebo dalšími institucemi pověřenými vzděláváním včetně účasti na odborných konferencích a kongresech nebo akreditovanými zařízeními apod.	v rozsahu min. 20 hod.

3 Rozsah požadovaných teoretických znalostí a praktických dovedností, seznam požadovaných výkonů

O průběhu vzdělávacího programu je veden záznam o provedených výkonech (logbook) a průkaz odbornosti lékaře (odborný index). Potvrzené výkony musí být doložitelné ve zdravotnické dokumentaci. Počet výkonů uvedený v logbooku je stanoven jako minimální. Předpokládá se absolvování nebo asistence u takového počtu výkonů, aby školenec zvládl danou problematiku jak po teoretické, tak i po praktické stránce.

Teoretické znalosti

Absolvent vzdělávání v nastavbovém oboru návykové nemoci:

- Má přehled o současných teoriích návykových nemocí (biologických, psychologických, sociologických a biopsychosociálních), o meznících historie oboru a hlavních orientacích současného psychiatrického výzkumu a výzkumu v oboru návykové nemoci.
- Zná psychopatologické symptomy, platnou klasifikaci, kritéria a obraz duševních poruch a poruch chování vyvolaných účinkem psychoaktivních návykových látek, patologickým hráčstvím a/nebo jinými procesuálními závislostmi v dospělosti, dětství a v dorostovém věku, jejich diferenciální diagnostiku, dynamiku, průběhové varianty a rizika, prognostické ukazatele, komorbiditu, genetiku a epidemiologii, orientuje se v problematice kulturně podmíněných duševních poruch a poruch chování.
- Je informován o pomocných vyšetřovacích metodách a jejich významu v adiktologii u konkrétních duševních poruch a poruch chování, počítaje

v to i možnosti a základní metody klinického psychologického vyšetření a jeho interpretace.

- Zná principy prevence duševních poruch a poruch chování vyvolaných užíváním návykových látek, či závislostmi na nich i soudobé biologické léčebné metody, má přehled v psychoterapii a v socioterapii a v jejich komplexním využívání v léčebných postupech včetně mechanismů účinku, možností a rizik v ústavních i mimoústavních podmínkách, a to od fáze krizové intervence do fáze dlouhodobé rehabilitace.
- Zná principy prevence procesuálních závislostí i soudobé léčebné metody u těchto závislostí.
- Je obeznámen s náležitostmi preskripce a zásadami farmakoekonomiky.
- Je informován o způsobech kvantitativního hodnocení aktuálního stavu a výsledků léčby, o pracovních-posudkovém hodnocení jedinců s duševní/návykovou poruchou. Zná principy soudně-psychiatrického hodnocení v trestním i občanskoprávním řízení a zásady ochranného léčení.
- Je obeznámen s obousměrným vztahem pacienta na jedné a rodiny a ostatního pacientova okolí na druhé straně, vlivem duševní poruchy na pracovní schopnost a kvalitu života, s postavením duševně nemocného/pacienta s návykovou poruchou na veřejnosti a s možnostmi jeho ovlivňování, s morálními aspekty oboru včetně situace výzkumu.
- Orientuje se v problematice psychiatrické komorbidity (duálních diagnóz, souběhu několika (minimálně dvou) duševních poruch), resp. poruch chování, z nichž minimálně jedna je diagnostikována jako duševní porucha, či porucha chování, vyvolaná účinkem psychoaktivních látek.
- Orientuje se v problematice návykových poruch/závislostí u somaticky nemocných a v účincích somatické léčby na duševní stav.
- Je informován o struktuře a organizaci adiktologických zařízení pečujících o pacienty (zdravotnických i nezdravotnických), se statistikou péče o závislé a péče v oboru návykové nemoci, administrativní, právní, etickou a ekonomickou problematikou oboru včetně zdravotního pojištění.

Praktické dovednosti

Absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru návykové nemoci:

- Umí hodnotit informace o pacientovi z jeho okolí nebo z doporučení do péče. Dovede posoudit jeho zevnějšek, psychomotorické projevy, navázat dle možnosti kontakt a vytvořit permisivní a empatické prostředí. Dokáže identifikovat a interpretovat psychopatologické fenomény v pacientových verbálních i neverbálních sděleních a dovede vést rozhovor k získání co možná kompletních informací o příznacích představujících kritéria duševních poruch a poruch chování, provést somatické vyšetření a získané informace převést do písemného záznamu náležité formy.
- Dovede provést psychopatologický rozbor zahrnující i zjištěnou dynamiku případné poruchy, její nepřítomnost dokáže rozpoznat a umí určit potřebu formy psychiatrické péče a režimu, posoudit pacientovu možnost kvalifikovaného vyjádření k eventuální hospitalizaci a vyvodit z toho právně odpovídající závěry.

Z psychopatologického rozboru zvládne odvodit a zdůvodnit víceosou diagnózu nebo diagnózu aktuálně nejpravděpodobnější a vyjmenovat i alternativy méně pravděpodobné včetně způsobů jejich ověření. Umí zhodnotit konkrétní prognostické ukazatele, a to též vzhledem k riziku auto- a heteroagrese.

- Je schopen vypracovat plán pomocných vyšetření od neodkladných k méně naléhavým s konkrétním zdůvodněním každého z nich.
- Dokáže vypracovat komplexní léčebný plán, a to s přihlédnutím k pacientovu duševnímu i somatickému stavu, dosavadní farmakologické anamnéze, k prostředí, kde bude ošetřován, k aktuálně uznávaným léčebným postupům i ke konkrétním možnostem včetně ekonomických. Dovede zvážit přínos a riziko léčby duševních poruch a poruch vzniklých v těhotenství.
- Dovede rozpoznat návykovou nemoc i v komorbiditě s jinou duševní poruchou, umí přizpůsobit léčbu duševní poruchy při komorbiditě se závislostí.
- Umí provádět léčbu odvykacích stavů u různých typů návykových látek jak v lůžkovém zařízení, tak v ambulantních podmínkách.
- Umí zvládat akutní duševní poruchy a poruchy chování, vyvolané psychoaktivními látkami.
- Umí provádět krátkodobou intervenci a motivační rozhovor u návykových nemocí, umí používat strategie prevence relapsu.
- Umí vést komplexní střednědobou i dlouhodobou léčbu pacientů se závislostí a následnou léčbu těchto pacientů.
- Umí vést dlouhodobou udržovací substituční léčbu u pacientů závislých na opioidech.
- Dovede správně indikovat péči v nezdravotnických adiktologických institucích a dokáže tuto péči zprostředkovat.
- Je schopen hodnotit pacientův stav v průběhu péče včetně stupnicové kvantifikace eventuálních změn, používat monitorování hladin léčivých přípravků a interpretovat výsledky dodatečných pomocných vyšetření i obsah dřívější lékařské dokumentace k eventuálnímu diagnostickému přehodnocení, umí vystihnout okamžik vyžadující změnu režimu nebo způsobu léčby.
- Dovede vyhotovovat předepsané písemnosti týkající se pacientovy krátkodobé i dlouhodobé pracovní neschopnosti, lázeňské léčby, formulovat podklady pro hodnocení způsobilosti k právním úkonům, příp. pro postup státních orgánů v trestních věcech, písemnosti náležící k výkonu ochranného léčení a dokáže pracovat s tabulkami pro hodnocení ztížení společenského uplatnění a trvalých následků úrazu.
- Umí vytvořit terapeutický vztah s pacientem, informovat ho přiměřeně o jeho stavu, léčebných plánech, alternativách, cílech a rizicích léčby, poskytnout mu podpůrnou psychoterapii a získat ho dle možnosti k dlouhodobé spolupráci při léčbě. Dokáže pracovat s pacientovou rodinou (je-li to možné nebo přípustné) ve prospěch přesnější diagnózy, lepšího pacientova postavení a zajištění eventuální dlouhodobé spolupráce při léčbě.
- Osvojil si principy účasti v terapeutické komunitě i zásady týmové a kolegiální spolupráce, a to v podmínkách různých typů psychiatrických a adiktologických zařízení a nezdravotnických zařízení pro návykové poruchy, dokáže výstižně

referovat o pacientovi spolupracovníkům i na odborných setkáních, umí provést konsiliární vyšetření somaticky nemocného a zhodnotit i podíl somatického stavu a somatické léčby na případné duševní poruše a spolupracovat s ošetřujícím lékařem, či s terapeutem ne zdravotnického zařízení pro návykové poruchy.

- Zná a umí vést předepsanou lékařskou dokumentaci a vyhotovovat písemnosti pro zdravotnické i nezdravotnické instituce, a to s použitím současných komunikačních technologií.
- Pokud jako odborník veřejně vystupuje, dokáže to dělat v souladu s etickými principy a se současnými odbornými poznatky a ve prospěch pacientů a lékařské profese.
- Dokáže zpracovat z cizojazyčné, příp. domácí literatury přehledný referát na odborné téma, a to ve formě požadované pro písemná sdělení i ve tvaru přednášky. O odborných tématech dovede srozumitelně a přínosným způsobem informovat laickou veřejnost.
- Všechny požadované znalosti a dovednosti umí předávat spolupracovníkům a dovede je vést k samostatnému odbornému studiu.

Seznam požadovaných výkonů

Komplexně vyšetřit, diagnosticky zhodnotit, naplánovat léčbu a rehabilitaci a sledovat dynamiku stavu u pacientů s diagnostickou strukturou a v počtech uvedených v seznamu výkonů, seznámit se s odbornou činností nejméně v úsecích uvedených v části o povinné praxi v oboru a v dalších oborech.

Z ostatních oborů

Teoretické znalosti

Dětská a dorostová psychiatrie	<ul style="list-style-type: none"> • Orientovat se v teoriích o úloze rodiny u duševních poruch v dětství a v dorostovém věku a v alternativách jejich dlouhodobé dynamiky. • Orientovat se v návykových poruchách v dětském a dorostovém věku.
Gerontopsychiatrie	<ul style="list-style-type: none"> • Orientovat se v základních specifikách sociální a zdravotní situace ve stáří. • Orientovat se v návykových poruchách ve stáří.
Sexuologie	<ul style="list-style-type: none"> • Orientovat se v problematice antikoncepce.
Vnitřní lékařství	<ul style="list-style-type: none"> • Orientovat se v teoriích stresu a psychosomatických poruch (behaviorální medicíny). • Znat obvyklý klinický obraz poruch, které mívají často v popředí duševní poruchu nebo poruchu chování. • Být informován o nejběžnějších účincích léčivých přípravků v oboru často užívaných na duševní stav.
Hygiena a epidemiologie, infekční lékařství	<ul style="list-style-type: none"> • Orientovat se v problematice nejčastějších infekčních onemocnění se vztahem k duševním/návykovým poruchám (zejména infekčních hepatitid a infekce HIV), jejich prevence, detekce, opatření při zjištění infekce, spolupráce s příslušnými zařízeními při depistáži a léčbě

	infekčních onemocnění.
Gynekologie a porodnictví	<ul style="list-style-type: none"> • Orientovat se v problematice gravidity u závislých pacientek, znát specifické léčebné postupy u těchto pacientek, včetně substituční léčby, znát postupy při léčbě neonatálního abstinenčního syndromu.
Neurologie	<ul style="list-style-type: none"> • Znat obvyklý klinický obraz poruch, které mívají často v popředí duševní/návykovou poruchu nebo poruchu chování včetně poruch způsobených škodlivým užíváním psychoaktivních látek.

Praktické dovednosti

Urgentní medicína	<ul style="list-style-type: none"> • Umět poskytnout neodkladnou resuscitaci a poskytnout úvodní péči pacientovi s poruchou vědomí.
Neurologie	<ul style="list-style-type: none"> • Umět správně indikovat a zdůvodnit konsiliární neurologické vyšetření.
Vnitřní lékařství	<ul style="list-style-type: none"> • Umět správně indikovat a zdůvodnit konsiliární vyšetření odborníka ve vnitřním lékařství, umět přizpůsobit léčbu duševní poruchy při komorbiditě s vnitřním onemocněním. • Umět přispět k týmové léčbě psychosomatických onemocnění.
Chirurgie	<ul style="list-style-type: none"> • Dokázat ošetřit povrchová poranění související s injekční aplikací drog.

4 Všeobecné požadavky

Absolvent nástavbového oboru:

- dle vyhlášky č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci (dále jen „vyhláška č. 98/2012 Sb.“) musí znát zdravotnickou dokumentaci používanou v oboru, návrh lázeňského léčení, hlášení onkologické, hlášení některých infekčních nemocí, hlášení o pracovním úrazu, hlášení nežádoucího účinku léčivých přípravků, náležitosti lékařské zprávy, dokumentaci pro potřeby pojišťoven,
- dle vyhlášky č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho vyplňování a předávání místům určení, a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky (vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého), ve znění pozdějších předpisů musí znát list o prohlídce zemřelého,
- znalosti standardní dokumentace používané v oboru, hlášení substituční léčby závislostí na opioidech (Národní registr uživatelů lékařsky indikovaných substitučních látek), hlášení některých infekčních nemocí, hlášení o pracovním úrazu, hlášení nežádoucího účinku léčivých přípravků, náležitosti lékařské zprávy, dokumentace pro potřeby pojišťoven,

- potřebnou úroveň schopností pro komunikaci s pacienty, příbuznými i spolupracovníky,
- základní znalosti posudkového a revizního lékařství, lékařské etiky, základních právních předpisů platných ve zdravotnictví, organizace zdravotnické služby a ekonomiky zdravotnictví a statistiky, problematika ČLK,
- schopnost provozní a administrativní činnosti a managementu týmové práce,
- základy počítačové techniky jako prostředku pro ukládání a vyhledávání dat, odborných informací a komunikace.

5 Hodnocení vzdělávání v nástavbovém oboru

Vzdělávání probíhá pod vedením přiděleného školitele na akreditovaném zařízení.

- a) Průběžné hodnocení školitelem
  - záznam o absolvované praxi (konkrétních činnostech v zařízení) a školicích akcích v průkazu odbornosti, záznamy o provedených výkonech v logbooku. Záznamy o průběžném hodnocení školitelem pravidelně v šestiměsíčních intervalech.
- b) Předpoklad přístupu k závěrečné zkoušce
  - absolvování požadované praxe potvrzené všemi školiteli se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí,
  - předložení potvrzení o provedených kompletních výkonech v logbooku,
  - předložení vypracované písemné práce, a to minimálně 2 měsíce před termínem závěrečné zkoušky, v požadovaném rozsahu na téma předem projednané se školitelem – 30 normostran textu, doplněného o seznam použitých zdrojů / literatury; společně s písemnou prací předkládá školeneček také doporučení školitele k obhajobě práce v rámci závěrečné zkoušky,
  - potvrzení o absolvování kurzů, vědeckých a vzdělávacích akcí (viz tab. Část II.).
- c) Vlastní závěrečná zkouška
  - *praktická část* – vyšetření pacienta s vypracováním diagnostického rozboru, plánu dalších vyšetření, terapeutického a rehabilitačního plánu, prognostické úvahy a posudkového zhodnocení,
  - *teoretická část* – 3 odborné otázky, obhajoba písemné práce.

6 Charakteristika činností, pro které absolvent vzdělávání v nástavbovém oboru získal zvláštní odbornou způsobilost

Absolvováním nástavbového oboru návykové nemoci zdravotničtí pracovníci získávají zvláštní odbornou způsobilost pro vymezené činnosti, které prohlubují získanou specializovanou způsobilost.

Absolvent nástavbového oboru návykové nemoci je schopen samostatné činnosti při poskytování specializované péče v lůžkovém nebo nelůžkovém zařízení pro léčbu

návykových nemocí, je schopen provádět konsiliární činnost pro jiné obory a podílet se na vzdělávání specialistů v oboru psychiatrie a návykových nemocí.

7 Charakteristika akreditovaného zařízení

Zdravotnické zařízení, v němž je poskytovatel zdravotních služeb oprávněn poskytovat zdravotní péči musí být akreditováno (ustanovení § 13 zákona č. 95/2004 Sb.). Akreditované zařízení zajišťující výuku školenců musí zajistit školenci absolvování vzdělávacího programu. K tomu slouží řádné a plné zapojení školence do práce (včetně účasti na poskytování zdravotní péče v době od 16.00 hodin do 7.00 hodin a v sobotu a neděli a ve svátek minimálně 1x týdně) a dále umožnění studia a pobytu na jiném akreditovaném zařízení, které může poskytovat část přípravy, která není dostupná ve vlastním akreditovaném zařízení. Smluvní spolupráce je doložena v žádosti o udělení/prodloužení akreditace (poskytovatel zdravotních služeb nebo jiná fyzická nebo právnická osoba, které nemá akreditaci, musí být akreditována v rámci akreditačního řízení žadatele dle ustanovení § 14 odst. 2 písm. c) zákona č. 95/2004 Sb.). Minimální podmínky AZ jsou dány splněním jak personálního zabezpečení dle vyhlášky č. 99/2012 Sb., tak splněním technického a věcného vybavení dle vyhlášky č. 92/2012 Sb. Vzhledem k rozdílnému rozsahu a obsahu přípravy se rozlišují následující typy zařízení, na kterých praxe probíhá dle ustanovení § 5 odst. 6 zákona č. 95/2004 Sb.

Nedílnou součástí žádosti o udělení akreditace je plán atestační přípravy školence.

7.1 Akreditovaná zařízení (AZ)

7.1.1 Akreditované zařízení I. typu – ambulantní zařízení

<p>Personální požadavky</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Školitel má specializovanou způsobilost v oboru návykové nemoci a 10 let výkonu povolání lékaře v oboru, z toho alespoň 5 let praxe od získání specializované způsobilosti v oboru návykové nemoci nebo má zvláštní odbornou způsobilost v oboru návykové nemoci, z toho alespoň 3 roky praxe od získání zvláštní odborné způsobilosti v oboru návykové nemoci a s minimálním úvazkem ve výši 0,5 u daného poskytovatele zdravotních služeb. • Poměr školitel/školence – 1:2. • Školitel dokládá svou způsobilost při žádosti o akreditaci zařízení profesním životopisem. • Spolu se žádostí o udělení/prodloužení akreditace je nutno předložit plán plnění povinností stanovených vzdělávacím programem. Pokud AZ zajišťuje více než jednu část, vždy výukový plán předkládá.
<p>Materiální a technické vybavení</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vybavení AZ dle vyhlášky č. 92/2012 Sb.
<p>Organizační a provozní požadavky</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vybavení AZ dle vyhlášky č. 99/2012 Sb.

7.1.2 Akreditované zařízení II. typu – lůžkové zařízení

Personální požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Školitel má specializovanou způsobilost v oboru návykové nemoci a 10 let výkonu povolání lékaře v oboru, z toho alespoň 5 let praxe od získání specializované způsobilosti v oboru návykové nemoci nebo má zvláštní odbornou způsobilost v oboru návykové nemoci, z toho alespoň 3 roky praxe od získání zvláštní odborné způsobilosti v oboru návykové nemoci a s minimálním úvazkem ve výši 0,5 u daného poskytovatele zdravotních služeb. • Poměr školitel/školeneček – 1:2. • Školitel dokládá svou způsobilost při žádosti o akreditaci zařízení profesním životopisem. • Spolu se žádostí o udělení/prodloužení akreditace je nutno předložit plán plnění povinností stanovených vzdělávacím programem. Pokud AZ zajišťuje více než jednu část, vždy výukový plán předkládá. • Na pracovišti je přítomen klinický psycholog.
Materiální a technické vybavení	<ul style="list-style-type: none"> • Vybavení AZ dle vyhlášky č. 92/2012 Sb.
Organizační a provozní požadavky	<ul style="list-style-type: none"> • Vybavení AZ dle vyhlášky č. 99/2012 Sb. • Pracoviště poskytuje celé spektrum metod rezidenční léčby závislostí na návykových látkách, včetně detoxifikace a rezidenční léčby procesuálních závislostí.

7.2 Vysvětlivky – požadavky na akreditované zařízení

1)	Poskytovatel zdravotních služeb musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem nástavbového oboru návykové nemoci, a to v části „akreditované zařízení II. typu“.
2)	Poskytovatel zdravotních služeb musí splňovat podmínky stanovené vzdělávacím programem nástavbového oboru návykové nemoci, a to v části „akreditované zařízení I. typu“.
3)	Zařízení musí splňovat podmínky certifikátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.
4)	... v jakémkoliv vzdělávacím programu.
5)	... absolvování se týká lékařů, kteří při výkonu povolání pacientům pouze indikují lékařské ozáření, tzn., nejsou radiačními pracovníky, resp. aplikujícími odborníky a nemají zvláštní odbornou způsobilost podle zákona č. 18/1997 Sb., „atomový zákon“, ve znění pozdějších předpisů.
6)	... v uvedeném vzdělávacím programu.

8 Programy povinných vzdělávacích aktivit a personální a technické vybavení pro jejich realizaci

8.1 Charakteristiká vzdělávacích aktivit

8.1.1 Program kurzu Lékařská první pomoc

Předmět	Minimální počet hodin
Náhlá zástava krevního oběhu, incidence, diagnóza, základní a rozšířená neodkladná resuscitace včetně defibrilace (Basic Life Support a Advanced Cardiac Life Support).	2
Bezvědomí nejasného původu, křeče, synkopa; náhlé cévní mozkové příhody, diagnostické postupy, terapeutické okno, trombolýza systémová, intraarteriální.	2
Dušnost, hlavní příčiny: respirační etiologie – astma bronchiale, status astmaticus, inhalační trauma atd., kardiovaskulární etiologie – kardiální selhávání, astma cardiale, edém plic, embolie plicnice, zvláštní stavy: tonutí a utonutí, strangulace atd., diagnóza, dif. dg., terapeutické postupy, principy umělé plicní ventilace.	2
Bolesti na hrudi, akutní koronární syndrom, principy a indikace trombolýzy, PTCA (Percutaneous Transluminal Coronary Angioplasty), závažné dysrytmie a terapeutické přístupy.	2
Traumatologie – těžké úrazy, úraz hlavy, páteře, hrudníku, dutiny břišní, končetin, polytrauma, poranění el. proudem, termická poranění, hlavní zásady ATLS (Advanced Trauma Life Support).	2
Šok, diagnóza, klasifikace, příčiny, terapeutické přístupy.	1
Hromadný výskyt raněných, hlavní zásady BATLS (Battlefield Advanced Trauma Life Support).	1
Integrovaný záchranný systém a krizová logistika.	1
Zvláštnosti urgentních stavů u dětí.	2
Extramurální porod, péče o novorozence a matku, gynekologické akutní stavy.	1
Praktická výuka.	4
Ověření znalostí testem.	
Celkem	20

Personální a technické zabezpečení kurzu Lékařská první pomoc

Personální zabezpečení

- Lékaři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru urgentní medicíny a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
- Garant kurzu má nejvyšší vzdělání v oboru a nejméně 10 let praxe výkonu povolání lékaře v oboru specializace.
- Účastníci kurzu obdrží současně s pozvánkou do kurzu na CD učební texty Lékařská první pomoc k seznámení s tématy, což umožní ve stanovené době probrat tak rozsáhlou a náročnou problematiku.

Technické zabezpečení

- Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením.
- Učebna pro praktickou výuku s vybavením: manekýn (dospělý, dětský a novorozenec) umožňující praktický nácvik základní i rozšířené neodkladné resuscitace se simultánním záznamem sledovaných vitálních funkcí (zejména respiračních a oběhových) k objektivizaci účinnosti prováděné resuscitace a možností uložení sledovaných dat do PC a závěrečné vyhodnocení.
Model musí umožnit nácvik:
  - zajištění průchodnosti dýchacích cest pomocí vzduchovodů, Combi-tubusu, laryngeálního tubusu, laryngeální masky (včetně intubační) a různými technikami tracheální intubace,
  - umělé plicní ventilace z plic do plic ústy, přes masku, ručním dýchacím přístrojem/transportním ventilátorem,
  - nácvik intubace dětí/novorozenců a umělou plicní ventilaci,
  - zajištění průchodnosti dýchacích cest koniopunkcí, minitracheotomií (krikotomií),
  - punkci pneumotoraxu,
  - zajištění vstupu do krevního řečiště – punkci a kanylaci periferní žíly, centrální žíly (subclavia, jugularis int.), v. femoralis a různé techniky intraoseálního přístupu,
  - diagnostiky simulovaných poruch rytmu na kardioskopu a volbu farmako- a elektroimpulzoterapie.
- Počítačová učebna pro závěrečné testování znalostí. Pro objektivní hodnocení je nezbytné pracovat alespoň s ověřeným kvazistandardizovaným testem.

8.1.2 Program kurzu Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace

Předmět	Minimální počet hodin
Legislativa.	8
Základní právní předpisy ve zdravotnictví a jejich hierarchie.	
Organizace a řízení zdravotnictví.	
Rozhodování pacienta (informovaný souhlas, odmítnutí péče).	
Poskytování zdravotní péče bez souhlasu, omezovací prostředky.	
Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků.	
Vedení a nakládání se zdravotnickou dokumentací.	
Náležitá odborná úroveň (lege artis).	
Stížnosti ve zdravotnictví.	
Právní odpovědnost lékaře a poskytovatele zdravotních služeb.	
Poskytování zdravotní péče v Evropské unii a přeshraniční zdravotní péče.	
Systém veřejného zdravotního pojištění.	2
Zdravotní služby hrazené ze zdravotního pojištění.	
Plátcí zdravotního pojištění, práva a povinnosti pojištěnců.	
Systém úhrad zdravotní péče.	
Systém sociálního zabezpečení a lékařská posudková služba.	2
Nemocenské pojištění.	
Důchodové pojištění.	
Sociální pomoc a sociální služby.	
Lékařská etika.	2
Etické kodexy, etické chování zdravotnických pracovníků.	
Základní principy a etické zásady.	
Etické problémy současné medicíny.	
Komunikace ve zdravotnictví.	2
Základní principy a specifika.	
Komunikace mezi zdravotnickými pracovníky, pacientem a osobami jemu blízkými.	
Krizová komunikace.	
Celkem	16

Personální a technické zabezpečení kurzu Základy zdravotnické legislativy, etiky a komunikace

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Minimálně 2 lektori se znalostí zdravotnického práva a veřejného zdravotnictví, s právnickým vzděláním a profesní zkušeností v oblasti zdravotnického práva v délce alespoň 5 let. Lektori zdravotnického práva dokládají přehled publikační činnosti za posledních 5 let a pedagogickou

<p>činnost.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Součástí lektorského týmu musí být lektoři s ukončeným vysokoškolským vzděláním příslušného zaměření a nejméně 5letou odbornou praxí v oblasti přednášeného tématu (etika, komunikace a sociální zabezpečení).
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí studijních textů Základy zdravotnické legislativy, event. jiné.

8.1.3 Program kurzu Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí

Předmět	Minimální počet hodin
Škodlivé užívání NL a závislostí na NL v ČR.	1
Přehled NL zneužívaných v ČR a jejich vlastností.	1
Zdravotní aspekty škodlivého užívání NL a závislostí na NL.	1
Problematika škodlivého užívání NL a závislostí na NL ve specifických podmínkách jednotlivých medicínských oborů, možnosti prevence.	2
Přehled specifických léčebných modalit pro osoby škodlivě užívající NL a závislé.	1
Právní aspekty související se zneužíváním NL a závislostmi na NL.	1
Závěr kurzu, diskuse.	1
Celkem	8

Personální a technické zabezpečení kurzu Prevence škodlivého užívání návykových látek (NL) a léčba závislostí

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru návykové nemoci a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením.

8.1.4 Program kurzu Radiační ochrana

Předmět	Minimální počet hodin
a) Účinky ionizujícího záření na živé systémy, charakter deterministických a stochastických účinků. Veličiny a jednotky používané pro potřeby radiační ochrany.	1
b) Systém radiační ochrany, aplikace základních principů radiační ochrany do soudobé koncepce a legislativy EU a ČR.	1
c) Radiační zátěž obyvatel z různých zdrojů ionizujícího záření. Specifický charakter lékařského ozáření, velikosti dávek pacientům pro typické radiologické postupy.	1
d) Úloha lékařů indikujících vyšetření nebo léčbu s využitím zdrojů ionizujícího záření – význam indikačních kritérií (Věstník MZ, částka 11, Listopad 2003).	1
e) Zásady pro uplatňování požadavků radiační ochrany pacientů při provádění a řízení zdravotnických výkonů s použitím zdrojů ionizujícího záření – optimalizace radiační ochrany při lékařském ozáření (diagnostické referenční úrovně, princip ALARA „As Low As Reasonably Achievable“).	1
f) Praktické metody ochrany radiačních a ostatních pracovníků, ostatních pacientů a obyvatel při využívání zdrojů ionizujícího záření ve zdravotnickém zařízení (kontrované a sledované pásmo, systém monitorování, vedení dokumentace, program zabezpečování jakosti).	1
g) Odpovědnost za zajištění požadavků radiační ochrany při využívání zdrojů ionizujícího záření v lékařství: úloha indikujícího lékaře, aplikujícího odborníka, radiologického fyzika. Význam soustavného dohledu dohlížející osobou a osobou s přímou odpovědností.	1
h) Pracovní-lékařská péče o radiační pracovníky. Lékařská pomoc lidem ozářeným v důsledku radiační nehody.	1
Celkem	8

Personální a technické zabezpečení kurzu Radiační ochrana

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Lektoři se specializovanou způsobilostí v oboru radiologie a zobrazovací metody, specializací v oboru radiologický fyzik, případně se specializací v radiační ochraně (Státní ústav radiační ochrany (dále jen „SÚRO“), Státní úřad pro jadernou bezpečnost (dále jen „SÚJB“)) pro předměty v bodech a), b), c), e), f) a g). • Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru radiologie a zobrazovací metody, neuroradiologie a dětská radiologie pro předmět v bodě d). • Lektoři se specializovanou způsobilostí nebo zvláštní odbornou způsobilostí v oboru pracovní lékařství, radiologie a zobrazovací metody, případně se specializovanou způsobilostí v radiační ochraně (SÚRO, SÚJB) pro předmět v bodě h).
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none"> • Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením; poskytnutí výukových materiálů.

8.1.5 Program kurzu Právní aspekty oboru návykové nemoci

Předmět	Minimální počet hodin
Opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.	2
Obecná povinnost mlčenlivosti lékaře a její specifika v souvislosti s léčbou uživatelů návykových látek.	2
Vymáhání práva v oblasti nelegálních návykových látek. Způsobnost zdravotnických pracovníků k výkonu povolání.	2
Celkem	6

Personální a technické zabezpečení kurzu Právní aspekty oboru návykové nemoci

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none">
• Lektoři se specializovanou způsobilostí v oboru návykové nemoci a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
• Nebo právník se specializovanou způsobilostí v oboru veřejné zdravotnictví.
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none">
• Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením. Kurz není možné realizovat formou e-learningu.

8.1.6 Program kurzu Základní kurz o substituční léčbě I.

Předmět	Minimální počet hodin
Základní principy a cíle substituční léčby.	1
Legislativní podklad substituční léčby.	1
Organizace a praxe substituční léčby.	1
Lékařská péče o pacienty v substituční léčbě.	2
Preskripce buprenorfinu.	2
Národní registr uživatelů lékařsky indikovaných substitučních látek (NRULISL).	1
Celkem	8

Personální a technické zabezpečení kurzu Základní kurz o substituční léčbě I.

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none">
• Lektoři se specializovanou způsobilostí v oboru návykové nemoci a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none">
• Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením. Kurz není možné realizovat formou e-learningu.

8.1.7 Program kurzu Základní kurz o substituční léčbě II.

Předmět	Minimální počet hodin
Aktuální praxe substituční léčby v podmínkách ČR.	2
Klinické aspekty substituční léčby závislosti na opioidech v rámci komplexní léčby závislosti.	2
Komplikace při substituční léčbě a jejich řešení.	2
Celkem	6

Personální a technické zabezpečení kurzu Základní kurz o substituční léčbě II.

Personální zabezpečení
<ul style="list-style-type: none">
Lektoři se specializovanou způsobilostí v oboru návykové nemoci a praxí nejméně 5 let v oboru, případně se specializovanou způsobilostí ve vyučované problematice.
Technické zabezpečení
<ul style="list-style-type: none">
Učebna pro teoretickou výuku s příslušným vybavením. Kurz není možné realizovat formou e-learningu.

9 Doporučená literatura

Doporučená literatura
KALINA, K., aj. <i>Základy klinické adiktologie</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 388 s. ISBN 978-80-247-1411-0.
LOWINSON, J.H., aj. <i>Substance abuse: a comprehensive textbook</i> . 4 th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2005. 1421 p. ISBN 0781734746.
MIOVSKÝ, M., aj. <i>Konopí a konopné drogy. Adiktologické kompendium</i> . 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 533 s. ISBN 978-80-247-0865-2.
Časopisy
Adiktologie
Alkoholizmus a drogové závislosti
Česká a slovenská psychiatrie
Psychiatrie
Internetové odkazy
www.adiktologie.cz
www.ceskapsychiatrie.cz
www.drogy-info.cz
www.snncls.cz